

Bijlage 1

De Europese Commissie heeft op 18 oktober een reeks maatregelen aangekondigd, waarmee zij de hoge gasprijzen wil aanpakken en leveringszekerheid wil waarborgen. In het artikel "[Reactie op voorstel Europese Commissie om in te grijpen in de gasmarkt](#)", worden de maatregelen in grote lijnen toegelicht. In dit stuk reflecteert Energie Nederland op de 5 belangrijkste ingrepen die de Europese Commissie voorstelt voor het herinrichten van de gasmarkt. Naast een samenvatting van de ideeën geven we ons voorlopige standpunt weer. Ook reflecteren we ook op de [appreciatie](#) die het kabinet vrijdag gaf op de voorstellen van de Commissie.

1) Verplicht melden van gashandel >5 TWH

De Commissie stelt voor dat energiebedrijven melding moeten maken aan de Commissie als zij een overeenkomst willen sluiten voor de inkoop van een hoeveelheid gas met een omvang van 5 TWh of meer. Na melding geldt een wachttijd van zes weken. Als de Commissie van mening is dat de beoogde overeenkomst een negatieve uitwerking heeft op het gezamenlijk inkopen van gas, de leveringszekerheid voor of solidariteit binnen de EU, dan kan de Commissie een aanwijzing geven aan de relevante lidstaat om maatregelen te nemen om deze negatieve uitwerking te voorkomen. Dat is totaal onhaalbaar en marktversturend in de realiteit. Gelukkig staat dit ook in de appreciatie van het kabinet ten opzichte van de Europese voorstellen: *"Het voorstel gaat voorbij aan de realiteit van de gasmarkt waar energiebedrijven en grootgebruikers van gas, gas inkopen voor afnemers en productie-installaties die zich veelal in meerdere lidstaten bevinden en er dus niet één lidstaat is die kan worden aangesproken. Daarnaast belemmert dit entiteiten die gas willen inkopen in hun slagkracht als zij, na melding van een voornemen tot het sluiten van een overeenkomst, zes weken moeten wachten op een mogelijke aanwijzing van de Commissie en vervolgens mogelijk moeten gaan heronderhandelen om te voldoen aan maatregelen die volgen uit de aanwijzing"*

2. Alternatieve Benchmark

De Title Transfer Facility (TTF) is de Nederlandse handelsplaats waarbij gas van eigenaar kan wisselen. Op TTF wordt twee keer meer gas verhandeld dan op alle

andere gashandelsplaatsen op het Europese vasteland bij elkaar. Doordat er zoveel vraag en aanbod bij elkaar komt wordt de prijs normaal als zeer betrouwbaar gezien. In tegenstelling tot kleinere hubs waar de liquiditeit in het handelsvolume soms laag is en er uitschieters omhoog of omlaag plaats vinden. De TTF wordt daarom vaak als uitgangspunt (benchmark) gebruikt door andere partijen die met elkaar handelen. Ook marktpartijen zonder fysieke positie op de Nederlandse gasmarkt gebruiken aan TTF gerelateerde contracten om hun posities af te dekken. Door de hoge liquiditeit is de bid-ask spread relatief laag, waardoor marktpartijen op een efficiënte manier risico's kunnen afdekken. Dat leidt tot lagere kosten waarvan met name Nederlandse marktpartijen en dus uiteindelijk Nederlandse consumenten profiteren.

In 2022 heeft de gasprijs op de TTF hoger gelegen dan op bijvoorbeeld de Engelse handelsplaats (NBP) en ook hoger dan de internationale LNG prijzen. Met name zuid Europese landen die in prijscontracten de TTF vaak als benchmark gebruiken vinden dat TTF niet langer maatgevend moet zijn voor LNG prijzen. Op basis van die vragen stelt de Europese Commissie, gesteund door de Europese Raad van energieministers, een alternatieve benchmark voor.

Energie Nederland ziet de meerwaarde van een alternatieve benchmark niet. Het staat partijen nu al vrij om welke benchmark dan ook te kiezen voor het beprijzen van gas. Door het plots wegvallen van Russisch gas ontstond er een hogere vraag naar gas in Duitsland vanuit Nederland. Dit gas moet via een gelimiteerde infrastructuur van pijpleidingen (interconnectors) getransporteerd worden. De TTF weerspiegelde deze tijdelijke (extra) schaarste.

Het zou zomaar zo kunnen zijn dat op een later moment de TTF prijs weer lager ligt dan die op andere hubs en internationale LNG prijzen. Daarmee zou ook de alternatieve benchmark onder vuur kunnen komen te liggen. De EU zou zelfs mikpunt kunnen worden van rechtszaken als deze benchmark ongewenste resultaten biedt voor sommige marktpartijen. Het moet aan de creativiteit van marktpartijen overgelaten worden om in contracten een juist prijspeil te zoeken.

3. Joint purchasing (Gezamenlijk inkopen)

Energie Nederland trekt de onderliggend aannames onder het gezamenlijk inkopen in twijfel. Er zijn inderdaad exceptioneel hoge gasprijzen, maar dat is logisch in het kader van het abrupt terugtrekken van een van de grootste leveranciers van gas in Europa (Rusland).

De plannen van de Europese Commissie grijpen in op de markt. Dergelijke ingrepen verstoren goede prijsvorming. Daarom bestaat er het risico dat de ingrepen een averechts effect hebben en uiteindelijk leiden tot hogere kosten. De hoge prijzen die we nu kennen zijn het gevolg van de schaarste van aardgas en de maatregelen van de Europese Commissie lossen dit tekort niet op.

Soms is coördinatie wel nodig. De gasopslagen werden afgelopen jaar – in een extreem bewegelijke gasmarkt – niet vanzelf gevuld, terwijl die opslag voor de leveringszekerheid wel van groot belang is. Het Europees gecoördineerd inkopen van gas wat door overheid gerelateerde partijen gebeurt (EBN in Nederland) voor het vullen van gasopslagen kan wellicht wel een bijdrage leveren aan het voorkomen van prijsspieken.

Vanzelfsprekend staat de sector ervoor open om dit verder te exploreren. Energie-Nederland stemt de Europese voorstellen de komende tijd af met de Nederlandse energiebedrijven en internationale partners binnen Eurogas.

4. Anti-volatiliteit mechanismen

De Europese Commissie wil een nieuw (tijdelijk) intra-day volatiliteitsbeheermechanisme oprichten gericht op het beperken van grote prijsschommelingen in elektriciteits- en gasderivatencontracten binnen dezelfde handelsdag. De financiële regelgeving (MiFID II) vereist al dat een reeks mechanismen door gereguleerde markten wordt opgezet om extreme volatiliteit op de financiële markten in te dammen. Deze “Circuit breakers” worden in de praktijk niet (vaak) ingezet. Er loopt al een onderzoek bij ICE of de methodologie aangescherpt kan worden om dit daadwerkelijk te gaan gebruiken indien de omstandigheden daar naar zijn.

Energie Nederland ziet de meerwaarde van het evalueren van bestaande volatiliteitsbeheermechanismen. We moeten echter voorkomen dat een tijdelijke stopzetting van de handel of het invoeren van een tijdelijke plafond wordt verward met het zetten van een fundamenteel prijsplafond. Er kunnen daadwerkelijk goede redenen zijn voor een hoge prijs als de vraag niet in balans is met het aanbod. Een hoge prijs kan er dan zelfs voor zorgen dat de balans tussen vraag en aanbod weer wordt hersteld (bijvoorbeeld door vraagvermindering).

5. Maximum aan gasprijs voor elektriciteitsopwekking

Niet in de voorgestelde verordening, maar wel in de mededeling kondigt de Commissie aan dat het een *price cap* voor gas gebruikt in elektriciteitsopwekking verder wil onderzoeken. De prijs van elektriciteit op de day-ahead markt wordt voor een groot deel bepaald door de productiemethode met de hoogste variabele kosten (merit-order). Op dit moment zijn gascentrales vaak de prijzetter. Spanje en Portugal hebben de gasprijs voor elektriciteitsproductie gemaximeerd, met als doel om de elektriciteitsprijs te beperken. In dat geval betalen kopers die lagere prijs en ook de overige opwekkers van elektriciteit ontvangen een lagere prijs en hebben dus lagere inframarginale inkomsten. Het verschil tussen de gemaximeerde gasprijs en de marktprijs van gas wordt gesubsidieerd aan producenten met gascentrales.

De hoge gasprijzen en dus ook elektriciteitsprijzen worden vooral bepaald door de schaarste van gas. Het voorstel betreft echter een ingreep in de prijsvorming. De sturende werking van prijsvorming wordt verstoord. De prikkel om energie te besparen of om meer inframarginale elektriciteitsproductie beschikbaar te maken wordt verlaagd. De energievoorziening wordt daardoor duurder en dus heeft het voorstel een averechts effect.

In Nederland wordt relatief veel stroom met gas opgewekt. Als dit mechanisme in Nederland geïmplementeerd zou worden wordt het subsidiebedrag dus zeer groot. En zeker doordat Nederland veel elektriciteit exporteert lopen de kosten extra hoog op. Energie Nederland is echter niet alleen door de specifieke Nederlandse omstandigheden (met veel gascentrales) kritisch op een maximum prijs voor gas voor elektriciteit, maar ook doordat het raakt aan de fundamentele principes van de vrije markt.